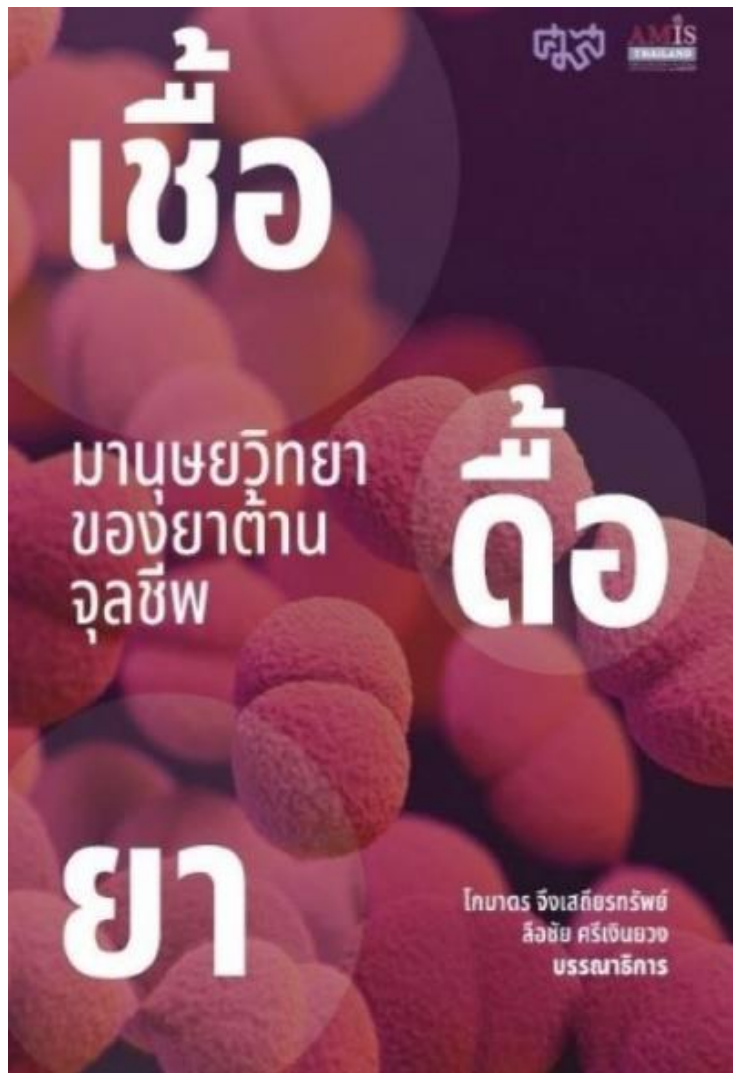

Series แนะนำหนังสือ ศมส.

เชื่อดื้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ

รูปที่ 1 ปกหนังสือ เชื่อดื้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ
 หมายเหตุจาก. ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

ปัจจุบัน ผู้ป่วยที่มีอาการป่วยเล็ก ๆ น้อย ๆ นิยมซื้อยารับประทานเอง มากกว่าการไปพบแพทย์ และบางกรณีมีการระบุชื่อยาที่ต้องการด้วยตนเอง เนื่องจากเคยได้รับตัวยาดังกล่าวมาจากโรงพยาบาล และเคยรับประทานแล้วรู้สึกดีขึ้น เมื่อยาหมด หรือกรณีเจ็บป่วยด้วยอาการเดิม ๆ จึงซื้อรับประทานเอง อีกกลุ่มหนึ่งคือได้รับคำแนะนำจากเพื่อน ว่ายาตัวนี้รับประทาน

แล้วหาย หรือจะดีขึ้น ผู้ป่วยกลุ่มนี้ไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ยาปฏิชีวนะ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่ถูกต้อง ใช้ยาผิดข้อบ่งชี้ นำไปสู่ปัญหาเชื้อดื้อยาที่ทวีความรุนแรงมากขึ้น และสถานการณ์เชื้อดื้อยาต้านจุลชีพ (Antimicrobial resistance) เป็นปัญหาสุขภาพระดับโลก “วิกฤตเชื้อดื้อยา” หรือยุคที่ยาปฏิชีวนะทุกชนิดไม่สามารถรักษาหรือต้านเชื้อโรคได้ เนื่องจากการกลายพันธุ์ของเชื้อดื้อยามีความรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ส่งผลให้ไม่มียารักษา องค์การที่รับผิดชอบแก้ปัญหาเชื้อดื้อยา จึงต้องแก้ไขโดยการทำให้ยาปฏิชีวนะที่มีอยู่ มีประสิทธิภาพในการรักษาให้นานที่สุด โดยการควบคุมให้มีการใช้ยาปฏิชีวนะให้ถูกต้องเหมาะสม ให้ใช้เท่าที่จำเป็น ทั้งในคน สัตว์ และพืช

นักมานุษยวิทยาในปัจจุบันก้าวพ้นการศึกษาเฉพาะวัฒนธรรมมนุษย์ หรือ ก้าวข้ามผ่านการศึกษาศาสนาเฉพาะ “มนุษย์” แล้วหันมาสนใจสิ่งมีชีวิตอื่นเช่น สุนัข แมว ไล่เต๋อน (Bertoni, 2013 ; Haraway, 2003) หรือวัตถุ ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ (สัตว์ สิ่งของ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี) อยู่ในลักษณะเกี่ยวข้องผัวพันกัน ไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ ปรากฏการณ์ทางสังคมแยกไม่ออกจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ สรรพสิ่งดำรงอยู่ในลักษณะเครือข่าย-ผู้กระทำ (Actor Network Theory) ที่เกิดจากผู้กระทำ/ตัวกระทำ (Actor/Actant) ทั้งที่เป็นมนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ (Latour, 2005) ผลงานของ ดอนนา ฮาราเวย์ (Donna Haraway) ชื่อ A Cyborg Manifesto อธิบายว่าเส้นแบ่งระหว่างมนุษย์กับเทคโนโลยี หรือมนุษย์กับเครื่องจักรได้สลายไปแล้ว มนุษย์ไม่ได้อยู่และไม่สามารถอยู่ได้ลำพังโดยปราศจากวัตถุ และเทคโนโลยี เทคโนโลยีมีการกระทำร่วมกับมนุษย์ ฮาราเวย์ได้เสนอแนวการศึกษาที่เรียกว่า “Material Semiotics” (Haraway, 1991) โดยถือว่าความจริงถูกสร้างขึ้นผ่านวัตถุสภาวะ (Materiality) พร้อม ๆ กับ สัมพันธสภาวะ (Relationality) ผ่านปฏิสัมพันธ์และความหมาย (Semiotics) โครงการยาต้านจุลชีพในสังคม (Antimicrobials in Society) นำมุมมองนี้มาพิจารณาการดื้อยาปฏิชีวนะ ในบทบาทของสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ทั้งข้อมูลตัวเลข แนวคิด นโยบาย รวมทั้งพืช สัตว์ และเกสรตัวผู้ต่าง ๆ ที่มีส่วนร่วมกระทำทำให้ “ยาปฏิชีวนะ” มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองวัฒนธรรม สังคม และเศรษฐกิจ

หนังสือ “เชื้อดื้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ” โดย โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และ ลือชัย ศรีเงินยวง : บรรณาธิการ เป็นหนังสือรวมบทความจาก **โครงการยาต้านจุลชีพในสังคม (Antimicrobials in Society)** เป็นความร่วมมือระหว่างศูนย์เชื้อดื้อยาต้านจุลชีพที่ London School of Hygiene and Tropical Medicine กับภาควิชาสังคมและสุขภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล สำนักวิจัยสังคมและสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข และศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) โครงการฯ จึงร่วมมือกับเครือข่ายในการวิจัยภาคสนามใช้วิธี

การศึกษา สองแบบคือ การศึกษาชาติพันธุ์วรรณนา (Area-Based Ethnography) โดยเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วมโดยใช้พื้นที่เป็นที่ตั้ง (Area-Based) และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบใหม่ชื่อว่า การศึกษาแบบติดตามการเคลื่อนย้าย (Following Method) ในการติดตามความคิด นโยบาย การปฏิบัติ หรือ วัตถุประสงค์ของไปในที่ต่าง ๆ เพื่อศึกษา วิจัย และทำความเข้าใจความซับซ้อนของปัญหาเชื่อดื้อยา เพื่อนำไปสู่แนวทางใหม่ ๆ ในด้านนโยบายและปฏิบัติการทางสังคม โดยมีเป้าหมายสำคัญคือ การพัฒนาองค์ความรู้ มุมมอง และแนวทางใหม่ ๆ ในการวิเคราะห์ปัญหาและสถานการณ์การใช้ยาปฏิชีวนะในประเทศไทย การทำงานแบบสหวิทยาการที่ “ข้ามศาสตร์” เชื่อมประสานมิติทางสังคม มิติทางประวัติศาสตร์ เข้ากับมิติทางการแพทย์และเภสัชวิทยาในการสร้างความเข้าใจ บทบาทของยาปฏิชีวนะ

บทความที่นำเสนอเริ่มจากการทบทวนองค์ความรู้มานุษยวิทยาและประเด็นที่น่าสนใจที่สามารถนำมาใช้ในการศึกษาการดื้อยาต้านจุลชีพ ประกอบด้วย **“บทนำ : จากยาต้านจุลชีพในสังคมสู่มานุษยวิทยาเชื่อดื้อยา”** โดยคณะบรรณาธิการ นำเสนอภาพใหญ่ แนวคิด ทฤษฎี ที่มาที่ไปของการศึกษาต้านจุลชีพในมิติทางสังคมวัฒนธรรม สถานการณ์การใช้ยาต้านจุลชีพในสังคมไทยและสังคมโลกตั้งแต่การใช้ยาต้านจุลชีพในคน สัตว์ และพืช และบทความ “ทฤษฎีทางสังคมศาสตร์และการศึกษาการดื้อยาต้านจุลชีพ” นำเสนอการประยุกต์ใช้ทฤษฎีสังคมที่ปรากฏในงานศึกษาทางมานุษยวิทยา เพื่อทำความเข้าใจปรากฏการณ์ดื้อยาต้านจุลชีพและมาตรการแก้ไขปัญหา ทั้งในแง่ปฏิบัติการ แง่การสร้างและการดำเนินนโยบาย และแง่ความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้เป็นมุมมองที่หลากหลายในวงสนทนาวิชาการ ทั้งสิ่งที่วงวิชาการสนใจ ให้ความสำคัญ และสิ่งที่ถูกละเลย ให้ถูกพูดถึงอย่างเท่าเทียม ช่วยให้เห็นความซับซ้อนของปรากฏการณ์ และทำให้การทำงานก้าวพ้นไปจากการกล่าวโทษของการใช้ยาของผู้คนเพียงอย่างเดียว

บทความเรื่อง **“ใบไม้ร่วงในชอกตึก : ชีวิตและสุขภาพของคนเล็กคนน้อยในชุมชนชานเมืองและปัญหาเชื่อดื้อยา”** โดย ภค หว่านพีช และคณะผู้วิจัยจากภาควิชาสังคมและสุขภาพ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เข้าไปศึกษาวิจัยแบบ Area-Based เพื่อนำเสนอความซับซ้อนของปัญหาชีวิต สุขภาพ และปัญหาเชื่อดื้อยาของกลุ่มเปราะบางผ่านเรื่องราวของผู้ป่วยติดเตียงในชุมชนชานเมืองกรุงเทพฯ แห่งหนึ่ง คณะผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยวิธีการชาติพันธุ์วรรณนา ประกอบด้วยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก การสังเกต การติดตามเยี่ยมผู้ป่วยทั้งที่บ้านและโรงพยาบาลจำนวน 16 ครอบครัวตั้งแต่เดือนธันวาคม 2561 ถึง พฤศจิกายน 2563 บทความที่นำเสนอเพื่อต้องการสะท้อนปัญหาเชื่อดื้อยาในกลุ่มผู้ป่วยสูงอายุติดเตียง ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่ถูกมองข้ามในเชิงนโยบาย และต้องการชี้ให้เห็นปัญหา

สุขภาพ และความเจ็บป่วยของกลุ่มเปราะบางในสังคมเมือง ซึ่งเป็นผลต่อเนื่องจากปัจจัยอันซับซ้อนจากการพัฒนาเมืองและอุตสาหกรรม ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้สามารถนำไปต่อยอดได้สามมิติคือ การพัฒนาระบบบริการปฐมภูมิในพื้นที่เขตเมือง การขับเคลื่อนนโยบายและแผนปฏิบัติการเชื้อดี้อยา และการเชื่อมโยงปัญหาเชื้อดี้อยากับความเป็นธรรมและสมดุลในทิศทางการพัฒนาประเทศ

บทความเรื่อง **“ความไม่รู้ ไม่ตระหนักรู้ในเรื่องเชื้อดี้อยา : ถอดรหัสผ่านมุมมองทางมานุษยวิทยา”** โดย ลีอัย ศรีเงินยวง , ภค หว่านพีช และ ภาณุพัฒน์ พุ่มพฤษย์ ชี้ให้เห็นว่า ในทางมานุษยวิทยา ความไม่รู้ ไม่ตระหนักรู้ในเรื่องการใช้ยาต้านจุลชีพที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเพียงส่วนหนึ่งที่พ้นจากผิวน้ำของภูเขาน้ำแข็ง ที่มีฐานโครงสร้าง กรอบฐานคิดทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจการเมืองที่ซับซ้อนรองรับไว้ใต้น้ำ และเสนอแนวทางการจัดการปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะที่ไม่เหมาะสม จะต้องดำเนินการมากกว่าการให้ความรู้เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม แต่ต้องสร้างชุดความรู้ทางวิทยาศาสตร์ว่าด้วยจุลชีววิทยาที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน ส่งเสริมการแปลงความรู้ที่ซับซ้อนให้มีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย ส่งเสริมการสร้างและใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ชุมชน และประเทศชาติ เพื่อผลักดันวิธีการวิทยาศาสตร์ธรรมชาติให้เป็นโหมดความคิดหลักของสังคมไทยในระยะยาว

บทความ **“วิธีวิทยาแบบติดตาม (Following Method) กับมานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ”** โดย ชัชชล อัจฉนาภิตติ นักวิชาการประจำศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) ชี้ให้เห็นปรากฏการณ์ที่สลับซับซ้อนของการดี้อยาต้านจุลชีพในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเคลื่อนที่ของมนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น เชื้อไวรัส วัตถุสิ่งของ สัตว์ พืช ยา ความรู้ อย่างรวดเร็ว และกว้างขวาง ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นถึงการตัดข้ามพรมแดนในอดีตที่เคยมีขอบเขตแยกจากกันเจน ใน 3 ลักษณะคือ **ตัดข้ามพรมแดนเชิงพื้นที่** ให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่ความจริงถูกแสดงให้ปรากฏขึ้น ผ่านเครือข่ายการปฏิบัติที่แตกต่างหลากหลายและเชื่อมโยงกัน และพื้นที่ที่ความจริงปรากฏ เป็นพื้นที่ที่ไม่อาจกำหนดไว้ล่วงหน้า ให้ความสำคัญกับพื้นที่การแพร่ระบาดของโลก มากกว่าพื้นที่ทางกายภาพ **ตัดข้ามพรมแดนสปีชีส์** การดี้อยาต้านจุลชีพแสดงให้เห็นถึงการเข้ามาพัวพันกันระหว่างมนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ ความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นไม่ใช่มีเพียงมนุษย์กับเชื้อโรคเท่านั้น แต่ประกอบด้วยสิ่งมีชีวิตอื่นเช่น พืช แมลงศัตรูพืช และปศุสัตว์ รวมถึงสิ่งที่ไม่ใช่ชีวิต แต่มีความเป็นผู้กระทำ การความสัมพันธ์ระหว่างสรรพสิ่งไม่ใช่มีฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นผู้กระทำ หรือถูกกระทำเพียงฝ่ายเดียว **ตัดข้ามพรมแดนความรู้** การศึกษาการดี้อยาต้านจุลชีพ นำนักมานุษยวิทยาและความรู้ทางสังคมศาสตร์ออกไปสู่พรมแดนความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ทั้งความรู้ทางการแพทย์ เกษษศาสตร์ ชีววิทยา จุลชีววิทยา ระบาดวิทยา ฯลฯ เพื่อก้าวข้ามข้อจำกัดของแต่ละศาสตร์นำไปสู่คำตอบของปัญหาที่หลากหลาย ทำให้เกิดความ

เป็นไปได้อย่างใหม่ในการแก้ปัญหาเชื่อดื้อยาต้านจุลชีพ วิธีวิทยาแบบติดตาม (Following Method) คือ นักมานุษยวิทยาต้องตามสิ่งที่เขาต้องการศึกษาไป สิ่งนั้นไปถึงไหน นักมานุษยวิทยาก็ต้องไปที่นั่น

ในบทความเรื่อง **“ยาปฏิชีวนะในสวนส้ม : โรคกรีนนิ่งและมานุษยวิทยาที่มีมากกว่ามนุษย์”** โดย ธิตติมา อรุณีพัฒน์พงศ์ , โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์ และ โคลล์ เดอ ลิมา อัทชีสัน นำเสนอ **“มานุษยวิทยาเภสัชกรรมที่มีมากกว่ามนุษย์”** ผ่านการสืบสาวประวัติศาสตร์การปลูกส้ม การเคลื่อนย้ายของส้มในสังคมไทยและสังคมโลก และการเกิดโรคกรีนนิ่ง (โรคที่เกิดจากเชื้อแบคทีเรียที่ทำให้ผลส้มร่วง ใบเหลือง ต้นโทรม และตายในที่สุด) ในฐานะปรากฏการณ์ที่มนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ต่างมีบทบาทเป็นฝ่ายกระทำการบ้าง ถูกกระทำการบ้าง ช่วยให้นักวิจัยหลุดพ้นจากกรอบความคิดที่มี **“มนุษย์เป็นศูนย์กลาง”** และชี้ให้เห็นว่า ในโลกที่มีมากกว่ามนุษย์นั้น มนุษย์เป็นเพียงผู้กระทำการหนึ่งในบรรดาผู้กระทำการ อาศัยการกระทำร่วมกับสรรพสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เป็นภาวะที่มนุษย์และสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ล้วนมีส่วนร่วมและเป็นผู้กระทำการ เพราะนอกเหนือจากเกษตรกรผู้ปลูกส้มและนักวิชาการการเกษตรแล้ว ต้นส้ม แมลงพาหะโรค จุลชีพก่อโรค ยาปฏิชีวนะ เทคโนโลยีวิทยา รวมทั้งระบบนิเวศและระบบการเกษตรแบบทุนนิยม ล้วนเป็นผู้มีส่วนร่วมในการทำให้การระบาดของโรคกรีนนิ่งในส้มเกิดขึ้น การคลี่คลายทางประวัติศาสตร์ส้ม และการใช้ยาปฏิชีวนะไม่ได้เกิดจากการวางแผน แต่เป็นผลของผลรวมของเงื่อนไขทางธรรมชาติ สังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีที่มนุษย์เข้าไปแทรกแซง โดยเอาผลประโยชน์และความปรารถนาของมนุษย์เป็นที่ตั้ง การแก้ปัญหาการใช้ยาปฏิชีวนะในสวนส้ม ด้วยวิธีการให้ความรู้เรื่องการใช้ยาอย่างสมเหตุสมผล เพื่อให้มนุษย์มียาปฏิชีวนะใช้อย่างมั่นคงและปลอดภัยจากเชื่อดื้อยา อาจไม่ใช่วิธีการแก้ปัญหาวิธีเดียว อาจมีวิธีการแก้ปัญหาอื่นที่ดีกว่าถ้าก้าวข้ามวิธีคิดเรื่องการควบคุมและการจัดการโดยมนุษย์ภายใต้กรอบคิด มนุษย์เป็นนายของธรรมชาติและเป็นศูนย์กลางของสรรพสิ่ง

บทความเรื่อง **“เมตริก การดื้อยาต้านจุลชีพ และปฏิบัติการทางวัฒนธรรมของเจ้าหน้าที่สุขภาพท้องถิ่น”** โดย สิทธิโชค ชาวไร่เงิน และ โคลล์ เดอ ลิมา อัทชีสัน ต้องการนำเสนอว่า การใช้เมตริก หรือการใช้ข้อมูลตัวเลขเพื่อกำหนดเป้าหมาย ตัวชี้วัด และการประเมินผลสำเร็จ เพื่อการควบคุมการจ่ายยาต้านจุลชีพของบุคลากรสุขภาพที่ทำงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับท้องถิ่น ได้สร้างความท้าทายและข้อจำกัดต่อการดูแลสุขภาพในทางปฏิบัติให้แก่เจ้าหน้าที่สุขภาพที่ต้องแปลงเป้าหมายการใช้ยาต้านจุลชีพที่เป็นตัวเลขมาปฏิบัติจริง การลดทอนตัวตนของเจ้าหน้าที่ผู้ดูแลสุขภาพ ให้เป็นเพียงผู้ทำตามคำสั่งในกระบวนการควบคุมเชื่อดื้อยาต้านจุลชีพ ความเห็นต่างระหว่างเจ้าหน้าที่และชาวบ้านในการจ่าย/ไม่จ่ายยา แต่ภายใต้ข้อจำกัดและความท้าทายดังกล่าว บุคลากรสุขภาพก็มี

“ปฏิบัติการทางวัฒนธรรม” หรือการบริหารจัดการข้อมูลและการจ่ายยาต้านจุลชีพที่อาศัยความรู้ทางวัฒนธรรม เช่น ความเข้าใจวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชน การประเมินความเสี่ยงสุขภาพจากอำนาจทางการเมืองและสถานะทางเศรษฐกิจของผู้ป่วย เป็นต้น มาช่วยทำให้หน่วยบริการของตนผ่านเกณฑ์ตัวชี้วัดของกระทรวงสาธารณสุขได้ และขณะเดียวกันก็สามารถรักษาผู้ป่วยในชุมชนได้เช่นกัน แต่ข้อมูลตัวเลขที่ออกมา จะมีความน่าเชื่อถือเพียงใด หรือควรหา รูปแบบการประเมินอื่น ที่เหมาะสมกับวิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่สุขภาพ และให้ความเคารพ ในการตัดสินใจของคนในท้องถิ่นมากกว่าไปกำหนดเป้าหมายแบบตายตัว

บทความสุดท้ายเรื่อง “ยาสมุนไพร สุกง้วนทานโรค สัมอินทรีย์ : ทบทวนทางเลือก ทดแทนการใช้ยาต้านจุลชีพในคน สัตว์ และพืช” โดย ชัชชล อัจฉนาภิตติ นักวิจัยประจำศูนย์ มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) นำเสนอทางเลือกที่ถูกนำมาใช้แทนยาต้านจุลชีพในคน สัตว์ และพืช 3 กรณีคือ การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล การพัฒนาสายพันธุ์สุกง้วนทานโรค และการปลูกสัมอินทรีย์ โดยชี้ให้เห็นตรรกะเบื้องหลังทางเลือกต่าง ๆ ใน 2 ลักษณะ คือ ตรรกะของการแทนที่ยาต้านจุลชีพ หมายถึงการนำสิ่งอื่นที่มีความสามารถหรือมีประสิทธิภาพที่ เทียบเคียงได้กับยาต้านจุลชีพใช้ กรณีประเทศไทยมีการนำยาสมุนไพรที่ถูกพัฒนาให้ทันสมัยมา จ่ายแทนยาต้านจุลชีพให้กับคนไข้ในโรงพยาบาล และตรรกะของการปฏิเสธยาต้านจุลชีพ หมายถึงความพยายามในการเลิกใช้ยาต้านจุลชีพ หรือวัตถุอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงโดยสิ้นเชิง กรณีนี้พบในการพัฒนาสายพันธุ์สุกง้วนทานโรคและการปลูกสัมอินทรีย์ ซึ่งตรรกะทั้ง 2 กรณี สะท้อนให้เห็นว่าทางเลือกทดแทนยาต้านจุลชีพในแต่ละกรณียังคงเผชิญกับข้อจำกัดจากอิทธิพล ของภววิทยาแบบสมัยใหม่และวิธีการผลิตในระบบทุนนิยม อนึ่งทางเลือกดังกล่าวเป็นจุดเริ่มต้น ที่ชี้ให้เห็นข้อจำกัดและความจำเป็นของวิธีการแก้ไขปัญหาการดื้อยาต้านจุลชีพที่ให้ความสำคัญ กับการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้าง รวมถึงการจัดวางความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งมีชีวิต อื่นที่แตกต่างจากเดิม

หนังสือ “เชื้อดื้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ” เล่มนี้ เปิดมุมมอง และโลกทัศน์ ของผู้อ่านที่มีต่อ การวิจัยเชิงสหวิทยาการ (Multidisciplinary Research) การวิจัยแบบ บูรณาการข้ามศาสตร์ ข้ามสาขา (Transdisciplinary Research) นำเสนอการศึกษา มานุษยวิทยาเรื่องเชื้อดื้อยาปฏิชีวนะด้วยมุมมองใหม่ ๆ ช่วยสร้างความเข้าใจที่ก้าวพ้นไปจาก การผลิตซ้ำความคิดกระแสหลักและนำเสนอความเป็นไปได้ใหม่ ๆ ที่จะนำผู้อ่านให้เข้าใจความ ซับซ้อนของปรากฏการณ์การดื้อยาปฏิชีวนะ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ที่จุลชีพ มนุษย์ สัตว์ พืช ยา วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี รวมทั้งระบบบริการสุขภาพ ระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พัวพันเกี่ยวโยงกัน โดยต่างฝ่ายต่างแสดงบทบาทที่ทำให้ปรากฏการณ์เชื้อดื้อยามีความซับซ้อน เกินกว่าที่จะเข้าใจผ่านมุมมอง หรือ ศาสตร์เพียงศาสตร์เดียว หนังสือเล่มนี้เหมาะสำหรับ

นักเรียนนักศึกษาที่สนใจ นักวิจัย และประชาชนทั่วไป ที่สนใจ ประเด็น วิธีการวิจัยแบบสหวิทยาการ การวิจัยแบบบูรณาการข้ามศาสตร์ ระบบสุขภาพหนึ่งเดียว (One Health) ชาติพันธุ์วรรณนาหลากสายพันธุ์ (Multispecies ethnography)

ผู้สนใจสามารถเข้าไปดูตัวอย่างได้จาก กิจกรรมการประชุมวิชาการออนไลน์ "การตีความด้านจุลชีพ : มิติทางสังคมของการใช้ยา" ทาง SAC Channel : <https://channel.sac.or.th/th/vdo/detail/TFJFSEFnaGVIV3huaUxFdnpMNkhzdz09>

หนังสือเรื่องนี้รวมถึงหนังสืออื่นของศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรพร้อมให้บริการที่ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน) สำหรับผู้ที่สนใจสามารถติดต่อสอบถามได้ที่ห้องสมุด หรือติดต่อเพื่อขอยืมหนังสือผ่านทาง Facebook Fanpage: ห้องสมุดศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร – SAC Library และ Line: @sac-library

หนังสือ เชื้อดี้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ มีจำหน่ายที่ SAC Shop และ SAC Shop Online ราคา 250 บาท สามารถสั่งซื้อได้ทางเว็บไซต์ <https://shop.sac.or.th/th/product/63/>

ผู้เขียน

อนันต์ สมมุล นักบริการสารสนเทศ

ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน)

บรรณานุกรม

โกมาตร จึงเสถียรทรัพย์, ลือชัย ศรีเงินยวง, , ภาณุพัฒน์ พุ่มพฤกษ์, , ภาค หว่านพีช, , ภาณุพัฒน์ พุ่มพฤกษ์, , ชัชชล อัจฉนาทิตติ, , ธิติมา อูร์พีพัฒน์พงศ์, , โคลล์ เดอ ลิมา อีทชีสัน, , สิทธิโชค ชาวไร่เงิน. แคลร์ แซนเดลอร์. (2564). เชื้อดี้อยา : มานุษยวิทยาของยาต้านจุลชีพ . กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร (องค์การมหาชน).

สิทธิโชค ชาวไร่เงิน. (2563). มานุษยวิทยากับจุลชีพ: สถานภาพองค์ความรู้จากวิวัฒนาการร่วม. วารสารธรรมศาสตร์ปีที่ 39, ฉบับที่ 2 (พ.ศ.-ส.ศ. 2563), หน้า 129-166